■ כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות ■

בסוד שיח

■ בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בהר ■ ל"ב בעומר ■ י"ז אייר ה'תשע"ה ■ 06.05.2015 ■ גליון מס' 324 ■

תפוצה לכל קהילות ישראל

קץ להכחשת ל"ג בעומר ח"ו

מזה שלוש שנים מתנהל מעל דפי כתבי עת תורניים ויכוח סוער, שגרר לתוכו את כל ספריות העולם, האמנם ל"ג בעומר הוא יום פטירתו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי. העימות החל כאן מעל דפי "בסוד שיח" ואנו נותנים פתחון פה לרב ישכר דב קלויזנר שליט"א להשיב ולסכם את הנדון.

מסורת ישראל מאז ומקדם, שיום ל"ג בעומר - יומא דהילולא של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, הוא לכבוד יום פטירתו. בשנים האחרונות קמו כביכול "חוקרים מלומדים" שמחוללים פולמוס עז סביב המקור הקדום ביותר למסורות זו בכתובים. מן הראוי להדגיש כי מסורת ישראל אין לה שום צורך וחיזוק בכתובים וכוחה גדול לפעמים עד כדי עקירת הלכה, וכלשונו של הגה"ק רבי נחמיה בירך מדוברובנה (נכדו ותלמידו של 'בעל התניא' ובעל שו"ת 'דברי נחמיה') כי "המפורסמות אין צריכות ראיה שכבר נתפרסם בכל העולם מכמה דורות ענין הילולא דרשב"י בל"ג בעומר ומסתמא יש מקור לזה בזוהר או בכתבי האר"י ז"ל". עם זאת, מאחר שנשמעו בענין זה בשנים האחרונות דעות מעוותות, מן הראוי לעמוד על אמיתת הדברים.

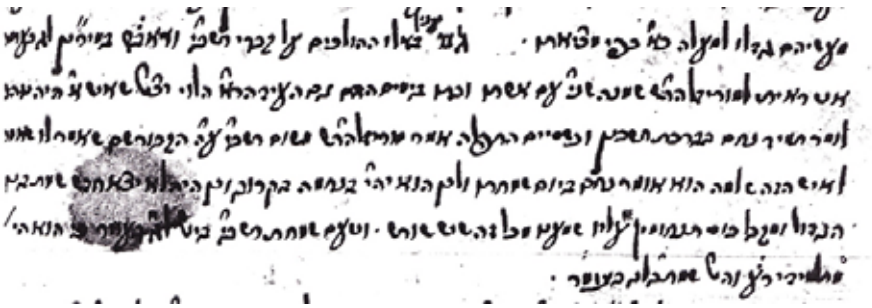
ב'ישורון' טו מביאים הרבנים משה אייזיק בלוי ונחום זאב רוזנשטיין גוף כת"ק של רבנו החיד"א (שטרם נדפס) שמרן הבית יוסף רצה לבטל את המחולות בקברו של רשב"י: "בימי מרן הסכימו שלא יעשו ישראל . . מחול בל"ג לעומר על ציון רשב"י . . ונראה למרן ובית דינו שחס ושלום זלזול שאוכלים ומרקדים, ונכתבה הסכמה ולא נחתמה. בלילה חלם מרן עם הרשב"י, ואמר לו, שתבוא מגיפה גדולה בעבור זה ההסכמה, כי **רצונו שישמחו בהילולא**, ולמחר קרע ההסכמה" עכל"ק.

והרי "הילולא" אצל החיד"א (בפרט בנוגע לרשב"י) הוא יום פטירתו (וכדאיתא ב'ברכי יוסף', ב'טוב עין' ו'במורה באצבע'), הרי בהדיא שרשב"י רוצה שישמחו ביום הסתלקותו בכל שנה ושנה ביום היארצייט שלו, ולא רק בפעם הראשונה שנסתלק.

וז"ל רבנו ה'חתם סופר' בתשובותיו חלק ב (יורה דעה) סימן רלג: "אמנם ידעתי כי שמעתי שעכשיו אכשיר דרי וממרחק יבואו ידרושו את ה' בעה"ק צפת **ביום ל"ג בעומר בהלולא דרשב"י ז"ל**. ואם כי כל כוונתם לשם שמים שכרם רב בלי ספק ע"ד ודיגולו ודליקו נרות עלי אהבה . . אבל מטעם זה בעצמו הייתי אני מן הפרושים כבן דרותאי שלא אצטרך להיות יושב שם ומשנה מנהגם בפניהם ושלא ארצה להתחבר עמהם בזה".

וז"ל בשו"ת 'שואל ומשיב' מהדורא ה סי' לט: "אדרבה במות צדיק וחכם יש להתענות, ואנו מתענין על מיתת צדיקים, ואיך נעשה יום טוב **במות רבנו הגדול רשב"י ז"ל**"?

הרי רואים בהדיא שה'חתם סופר' וה'שואל ומשיב' נקטו במפורש של"ג בעומר הוא באמת יום הסתלקותו של רשב"י - כדאיתא ב'פרי עץ חיים' ב-3 כת"י עתיקים שלפנינו: "וטעם שמחת רשב"י ביום ל"ג בעומר כי הוא היה מתלמידי רבי עקיבא והוא שמת בל"ג בעומר".

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ושבתה הארץ שבת להי
תורה ישראל, עם ישראל וארץ ישראל את שלושתם אנו מוצאים בפרשת בהר. הפרשה פותחת "בהר סיני"...
המשך בעמי 2

האם השביעית משמטת שובר זיכוי מחנות?
בפרשתנו פרשת בהר כתוב: ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ. (ויקרא כ"ה, ד')...
המשך בעמי 3

שוויית קיץ
באחד מימי חול המועד, לצערי הרב, 'פספסתי' את תפילת מעריב וספירת העומר ולא נזכרתי בכך עד צאת הכוכבים ביום שלמחרת, האם יש פתרון למצב זה?...
המשך בעמי 4

סיפור לשבת
"המחירים אצלי זולים יותר"
במסיבת סיום חג הפסח, בסעודה שלישית פרשת 'שמיני', דיבר הגר"י זילברשטיין שליט"א...

המשגיח הודה ל...גנב שגנב ממנו את הכסף
דוגמא נוספת לשירה ולזמרה הפוקדת את היהודי המאמין גם במצבים לא טובים...
המשך בעמי 5

שביבים
■ 'גם כיום יש גילוי השכינה'
■ "העיקר לא לעקם ולסרס מאמר חז"ל"
■ שניים מפסקיו של מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל
המשך בעמי 7

– וב'שער הכוונות': "יום שמועתינו" – ע"פ עירובין (סד, א) ד'שמועות' הם חידושי תורה: "כל האומר 'שמועה' זו נאה" וכו'. וממילא יוצא ד"יום שמועתינו' הוא יום של לימוד חידושי תורה שחידש רשב"י בחייו, ובפרט ביום הסתלקותו – שאל"כ מה הפריע להם? וגם לומר "אבל מטעם זה בעצמו הייתי אני מן הפרושים כבן דרותאי שלא אצטרך להיות יושב שם ומשנה מנהגם בפניהם ושלא ארצה להתחבר עמהם בזה" – והרי אם סיבת השמחה היו מטעמים אחרים, והיא בכלל לא יום הסתלקותו – כמו שאתם מנסים כל הזמן לבלבל לנו את המוח – לא היו מקפידים כלל על השמחה הזאת – אלא שבהדיא מבואר שהחת"ס והשו"מ ס"ל ש"יום ל"ג בעומר בהלולא דרשב"י ז"ל", וש"הילולא" היא יום פטירתו.

ואילו רבנו החת"ס והשו"מ היו יודעים מה שכתב רבנו החיד"א בכתי"ק שרשב"י "**אמר לו . . כי רצונו שישמחו בהילולא**", היו חוזרים בו מדבריהם, בדיוק כמו שחזר בו רבנו הבית יוסף ש"**למחר קרע ההסכמה**" – כלשון החיד"א בכתי"ק.

תארו לעצמכם, אם המדפיסים בדפוסי קארעץ וכו' לא היו טועים אז בפענוח ה"שמ/", והיו מדפיסים כמו שמופיע ב-3 כת"י העתיקים שלפנינו: "וטעם שמחת רשב"י ביום ל"ג בעומר כי הוא היה מתלמידי רבי עקיבא והוא שמת בל"ג בעומר" – אז בכלל לא היה אפילו עולה על רוחכם לעשות את כל הבלגן הזה שעשיתם.

לסיכום: דברי רבינו החיד"א שהיה רבן של כל בני הגולה – כל מילה שלו – בכל תחום שהוא – שיצא מעטו – קדוש ומדיוק, ולפיכך מה שכתב שרשב"י אמר "שתבוא מגיפה גדולה בעבור זה ההסכמה (לבטל את המחולות במירון) כי **רצונו שישמחו בהילולא**", מדויק מאד, ושהכוונה היא שישמחו ביום פטירתו – ביאראייט שלו – כאן למטה בעוה"ז – במושב מירון, כמו שחגגו בשנים שעברו ב"ה יותר מחצי מליון איש – כ"י.

פרשת בהר

ושבתה הארץ שבת לה'

/ הרב יעקב הלוי פילבר

תורה ישראל, עם ישראל וארץ ישראל את שלושתם אנו מוצאים בפרשת בהר. הפרשה פותחת "בהר סיני" מקום קבלת התורה, עוברת ל"שבת הארץ" ומסיימת במצוקיו הכלכליות של היהודי בארץ. לגבי התורה ועם ישראל נחלקו חכמי ישראל מי נברא בשביל מי? כמו שמובא בתנא דבי אליהו (פרק יד): "פעם אחת הייתי עובר ממקום למקום מצאני אדם אחד ואמר לי: רבי, שני דברים יש בעולם ואני אוהבם בלבבי אהבה גמורה, ואלו הן: תורה וישראל, אבל איני יודע איזה מהם קודם? אמרתי לו: בני, דרכן של בני אדם אומרים התורה קדמה, אבל אני אומר ישראל קדמו". וכך גם היא גם כן דעתו של רשב"י במדרש (קה"ר, א' ט') שאמר: "כתיב (ישעיה ס"ה): 'כי כימי העץ ימי עמי' – ואין עץ אלא תורה, שנאמר (משלי ג'): 'עץ חיים היא למחזיקים בה', וכי מי נברא בשביל מי, התורה בשביל ישראל או ישראל בשביל תורה? לא תורה בשביל ישראל. אלא תורה שנבראת בשביל ישראל הרי היא קיימת לעולמי עולמים, ישראל שנבראו בזכותם, על אחת כמה וכמה". ואילו לגבי ארץ ישראל רבים רואים בה אמצעי, וכל מעלתה בעיניהם היא מפני קיום המצוות התלויות בה. על הדעה הזו כתב רבי שלמה אלקבץ (בספרו "בית הלוי"): "ורבים חשבו כי מעלת ארץ ישראל הלא היא בהיות עם רב מבני ישראל בתוכה, ושתעדר מעלתה בהעדרם. ונמשך להם [דעה זו] ממה שחשבו כי ענינה [של מעלת הארץ] אינה אלא מפני שמירת בני ישראל המצוות בה, ולא שתהיה שמירת המצוות בתוכה נמשכת מעלתה" – והוא דוחה שם את הדעה הזאת – "וזה טעות בידם. אבל דע כי שלמות ארץ ישראל בעצמותה ממש, כי היא הנקודה הראשונה בבריאה . . . עד שהשתוקקו אליה האבות גם בעת היותה מלאה גילולים, וזה הוראה רבה כי שלמותה בעצמותה".

מחלוקת זו התעוררה גם לגבי "היתר המכירה" בשביעית, כמו שמובא במבוא לספר "שבת הארץ" שבו מביא הראי"ה את טענתו של הרידב"ז: איך אנו מתירים להפקיע את מצות השביעית על ידי מכירת הקרקעות של ארץ ישראל לנכרי, והרי אנו מפקיעים בכך את קדושת הארץ על ידי המכירה ושוב אין כאן מצות ישוב ארץ ישראל. על כך כותב הראי"ה שדעה זו מיוסדת על הסברא שכל מעלתה של ארץ ישראל היא מפני שעל ידה אפשר לקיים את המצוות התלויות בארץ. ובאמת לא כן הדבר, כי מעלתה של ארץ ישראל היא מצד עצמה ללא קשר למצוות התלויות בה. ראיה לדבריו מביא הראי"ה מספרו של אשתורי הפרחי ("כפתור ופרח" פרק י') שמוכיח זאת מהאבות הקדושים, וכך כתב שם: "וכן יעקב אבינו ויוסף הצדיק ואדוננו משה ע"ה, כולם היו משתוקקים להיקבר בארץ ישראל בהיותם בחוצה לארץ, למרות שהארץ עדיין לא נכבשה ולא נתחייבו בה עדיין במצוות התלויות בארץ. הרי שקדושת הארץ ומעלתה היא משעת נתינתה אל האבות הקדושים, לא משעת הכיבוש לחוד". על דברים אלו אפשר להוסיף גם את מה שכתב ה"חתם סופר" בתשובותיו (יו"ד אות רל"ד): "ארץ ישראל עדיפה מחוץ לארץ בכל הזמנים בלי ספק. והנה לכאורה משמע שלא משום מצוות התלויות בארץ ישראל וירושלים כופים [האיש את האשה, או האשה את האיש, לעלות לארץ], אלא משום קדושת עצמה. . . כי אין אנו עוסקים אם מצוות נוהגות או לא, או אם טמא מותר להיכנס (להר הבית) או לא, רק בקדושה עליונה שירושלים היא שער השמים מימות עולם, אפילו כשהיה היבוסי יושב ירושלים והכנעני והפריזי אז בארץ. ולא זזה ולא תזוז שכינה מכותל המערבי אפילו בחורבנה" והוא מסכם שם את דבריו: "היוצא מדברינו דעל כל פנים לכולי עלמא קדושת שניהם [של ארץ ישראל וירושלים]קדושת עולמים, מימות עולם עד סוף ימות עולם, לא נשתנה ולא תשתנה".

את מעלתה העצמית של הארץ מוצאים אנו גם במדרשים המציגים את ארץ ישראל ואת עם ישראל כשתי ישויות שכל אחת מהן עומדת בפני עצמה בזכות עצמה, והקב"ה מחיבתו את כל אחת מהן חיבר אותן להיות יחד. ונביא כמה דוגמאות לכך: "אמר הקב"ה למשה: הן הארץ חביבה עלי שנאמר: 'ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד' וישראל חביבים עלי שנאמר: 'כי מאהבת ה'

אתכם' - אמר הקב"ה: אני אכנים את ישראל שהם חביבים עלי, לארץ שחביבה עלי" (במד"ר פר' כג). וכן דרשו שם את הכתוב: "אף נחלה שפרה עלי" - "יש אדם שהוא נאה ולבושו כעור, הוא כעור ולבושו נאה, אבל ישראל אינם כן, אלא הם נאים ולבושיהם נאים, הם נאים לארץ, וארץ ישראל נאה להם, לכך נאמר: 'אף נחלה שפרה עלי'." וכן דרש רשב"י (ויק"ר פר' יג) את הכתוב: "עמד וימודד ארץ" - "מדד הקב"ה כל הארצות ולא מצא ארץ שראויה להינתן לישראל אלא ארץ ישראל". מדבריהם אנו למדים שמעלת הארץ אינה מפני שהיא ארצו של עם ישראל אלא נהפוך הוא, מפני מעלתה העצמית של הארץ נתנה הקב"ה לעמו ישראל. יהי רצון שנדע לשמור על הפקדון הקדוש הזה ונהיה ראויים לו.

האם השביעית משמטת שובר זיכוי מחנות?

/ הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א*

בפרשתנו פרשת בהר כתוב: ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ. (ויקרא כ"ה, ד')

הסתפקתי האם אדם שיש לו זיכוי מחנות, האם שביעית משמטתו, או לא?

הגאון רבי אליעזר דוד שפירא שליט"א רב ואב"ד קהילת צאנז בבני ברק כתב לי באורך וז"ל:

מה ששאלת על מה שמצוי הרבה, שלקוח מקבל אישור בכתב על זכות קניה בחנות, וכגון שהחזיר מוצר שקנה [כגון ספר וכדומה] והמוכר אינו מחזיר לו את כספו ורק נותן לו זכות לקבל מוצר אחר תמורת הסכום הזה, והשאלה היא האם שביעית משמטת חוב זה מדין שמיטת כספים ואם לא כתב פרוזבול אינו יכול לגבותו, או שאין שמיטה משמטתו?.

שנינו במשנה בפרק י' משביעית משנה א': הקפת החנות אינה משמטת ואם עשאה מלוה הרי זו משמטת וכו', שכר שכיר אינו משמט ואם עשאו מלוה הרי זו משמט, רבי יוסי אומר כל מלאכה שהיא פוסקת בשביעית משמטת ושאינה פוסקת בשביעית אינה משמטת, והיינו שלשיטת רבי יוסי כל סוג חוב שהגיע זמן פרעונו קודם סוף שנת השביעית (שהשביעית משמטת רק בסופה עי' שו"ע חו"מ סי' ס"ז סעיף ל') והיינו גם הקפת החנות וגם שכר שכיר השביעית משמטתו וחולק על ת"ק בזה, ולהלכה קיי"ל כת"ק כנפסק בשו"ע שם סעיף י"ד וט"ו ע"ש.

והנה בטעם הדבר שאין השביעית משמטת הקפת החנות כתב הרמב"ם בפירות המשניות שם וז"ל והקפת החנות היא האמנה ומקח וממכר בין בני אדם ובעלי החנויות שיוציא עליו כל מה שצריך וכשיקבץ סך ממון יפרעהו, וזה הנקבץ לא יהיה נשמט בשנה השביעית מפני שאינו על דרך חוב ולא מכר לו בעל החנות על מנת שיהיה חוב אבל מכר לו מעט מעט עד שנתקבץ הכל ויתן לו ממונו עכ"ל ע"ש, וכתב הב"י שם בחו"מ סי' ס"ז שלכאורה נראה מדבריו שרק חוב של הלואה השביעית משמטת ולא סוג חוב אחר וזהו הטעם שאין שביעית משמטת חוב של מכר שאין זה חוב של הלואה, אלא שהקשה על זה מהמשנה בשביעית שם פ"י משנה ב' השוחט את הפרה וחילקה בראש השנה אם היה החודש מעובר משמט ע"ש, הרי שגם חוב של מכר השביעית משמטת, והביא מירושלמי דמוקי למשנה זו כרבי יהודה שבמשנה הקודמת שסובר לענין הקפת החנות שאם הקיף וחזר והקיף נעשה ההקפה הקודמת כמלוה והשביעית משמטתו ע"ש, וכיון דלא קיי"ל בזה כרבי יהודה ממילא נדחה משנה זו מהלכה, אלא שהקשה הב"י שם שהרי הרמב"ם פסק להלכה כמשנה זו בפ"ט מהלכות שמיטה ויובל הלכה ה' וגם פסק שם בהלכה י"א כמשנה הנ"ל שאין השביעית משמטת הקפת החנות ולהנ"ל נמצא ששני הפסקים הללו סתראי נינהו, ולכן כתב הב"י שמוכרח לומר בדעת הרמב"ם שכל חוב השביעית משמטת ולאו דוקא חוב של הלואה, והא דאין השביעית משמטת הקפת החנות היינו משוםשהדרך הוא להקיף למשך זמן רב דהיינו שנה ושנתיים ואינו תובעו קודם לכן וממילא הוי לי' כהלוהו עד לאחר שביעית שלרוב הפוסקים אין השביעית משמטתו, ולפי דרך זה מיישב שם קושי' הנ"ל מדין השוחט את הפרה לפי שרק בחנות שייך טעם הנ"ל משא"כ במוכר חפץ לחבירו ולא קבע לו זמן לפרעו לאחר ר"ה של סוף שנת השמיטה (שהוא זמן השמטת החובות כנ"ל) השביעית משמטתו ע"ש בב"י.

והתומים שם בסי' ס"ז סקט"ו עורר על הב"י שהרי בירושלמי שם מוקי לה כרבי יהודה (כמובא לעיל) ולא קיי"ל כוותי' ואילו לפי חילוק הב"י הנ"ל נמצא דשפיר קיי"ל כדין זה ואין זה קשור כלל לשיטת רבי יהודה ואמאי נחלוק על הירושלמי בלא ראי' מפורשת, וכתב ליישב שהרי טעם הב"י הנ"ל בהא דהקפת החנות אינה משמטת מיוסד על הא דס"ל לרוב פוסקים שהמלוה את חבירו לעשר שנים אין השביעית משמטתו משום דלא קרינא בי' לא יגוש, והנה דין זה הוא תרי לישני במכות דף ג' ע"ב ע"ש, ואנן קיי"ל להלכה כלישנא דאין השביעית משמטתו כנפסק בשו"ע שם סעיף י' ע"ש, אבל דעת הירושלמי בזה כלישנא דשביעית משמטתו ע"ש בתומים איך שמוכיח זאת מהירושלמי, וממילא לדעת הירושלמי ע"כ א"א לומר כטעם הנ"ל להא דהקפת החנות אינה משמטת אלא צ"ל הטעם כדרך הראשון בב"י בדעת הרמב"ם והיינו שרק חוב של הלואה השביעית משמטת ולא חוב אחר ולפי טעם זה א"א לומר כישוב הב"י הנ"ל דין השוחט את הפרה כמובן ולכן הירושלמי לשיטתו ע"כ הוצרך לומר שדין זה אתיא כרבי יהודה הנ"ל, אבל לדידן דקיי"ל כלישנא דהמלוה לי' שנים אין השביעית משמטתו כנ"ל וכ"פ הרמב"ם שם בהלכה ט' ע"ש שפיר י"ל כטעם הב"י הנ"ל לדין הקפת החנות וכהחילוק הנ"ל (המיוסד על טעם זה) ליישב הקושי' מדין השוחט את הפרה ע"ש בתומים.

על כל פנים נמצא שיש שני טעמים להא דהקפת החנות אין השביעית משמטתו, או משום שרק חוב של הלואה נשמטת בשביעית והוא מה שהב"י כתב בתחילה בדעת הרמב"ם, או משום

שאין הדרך לתבעו מיד אלא אחר שני ושנתיים והוא מה שמסיק הב"י בדעת הרמב"ם כנ"ל, ודעת התוס' בכתובות דף נ"ה ע"א בד"ה ולשביעית והר"ן שם ועוד הרבה ראשונים כטעם ראשון הנ"ל והיינו שרק חוב של הלואה השביעית משמטת ולא סוג חוב אחר, ונמצא מחלוקת בטעם דין זה בין הרמב"ם ושאר ראשונים כנ"ל, ויהיה נ"מ לדינא ביניהם באופן של מכירת דבר לחבירו שלא שייך בזה טעם הב"י הנ"ל כנ"ל חילוק הב"י בזה ליישב בזה דין השוחט את הפרה הנ"ל, ובאמת שהב"י כתב בתחילת דבריו שמשמע מדברי הרמב"ם כשיטת רוב הראשונים הנ"ל אלא שהסיב כוונת הרמב"ם לדרך שני הנ"ל מכח קושייתו מדין שוחט את הפרה, אלא ששערי תירוצים לא ננעלו ומצינו כמה תירוצים לקושי' זו בספרי הפוסקים ע"ש בתומים מה שהביא בזה וא"כ שפיר י"ל גם בדעת הרמב"ם כדעת הראשונים הנ"ל שרק חוב של הלואה נשמט בשביעית.

ושני הטעמים הנ"ל שייכים גם לענין שכר שכיר שאינו משמט כנ"ל מהמשנה בשביעית, ויהיה נ"מ לדינא בין שני הטעמים באופן שאין הדרך להמתין עם התשלום למשך זמן רב וכגון במשכורת של מלמד או ר"מ וכדומה שרגילים לפרעו בדרך כלל כל חודש, וכנ"ל הנ"מ בזה לעניין הקפת החנות.

ועוד מצינו ברמב"ם שם בפ"ט משמיטה ויובל הלכה י"ב שקנסות של אונס ומפתה ומוציא שם רע אינם נשמטים ע"ש, וככסף משנה שם עורר על טעם דין זה לפי מה שכתב בדעת הרמב"ם להא דהקפת החנות ושכר שכיר כנ"ל בב"י שאין הדרך לפרעם מיד אלא אחר זמן רב שטעם זה לא שייך גבי תשלומין אלו ולמה אינם נשמטים בשביעית, וכתב ליישב דשמא כיון שכתובים בתורה הו"ל כמסורים לבי"ד שבכה"ג אין השביעית משמטת כדפסק הרמב"ם שם הלכה ט"ו ע"ש, אך ראיתי בספר דרך אמונה שם בפ"ט משמיטה ויובל הי"ב בסקס"ד שכתב על פי לשון הרמב"ם בפירוש המשנה שטעם דין זה הוא משום שהם תשלומי עונש ואינם מתכפרים עד שישלם ולכן אינם נשמטים בשביעית ע"ש, וכל זה לפי דרך הב"י בטעמו של הרמב"ם להא דהקפת החנות כנ"ל, אבל לפי דעת רוב הראשונים בטעם דין זה משום שרק חוב של הלואה נשמט בשביעית א"כ פשוט מובן טעם הדבר שאין השביעית משמטת את התשלומין הנ"ל.

והנה להלכה מצינו שהמחבר בשו"ע שם סעיף ד' כתב [לענין דין אחר] שאין שביעית משמטת אלא מלוה ע"ש, ולפי זה נמצא שגם בהדין שבסעיף י"ד לענין הקפת החנות וכן הדין שבסעיף ט"ו לענין שכר שכיר הטעם הוא משום זה שאינם חובות של הלואה, ובסמ"ע שם סקכ"ו ציין לשיטת הב"י הנ"ל בדעת הרמב"ם בטעם דין זה והנ"מ הנ"ל לפי טעם זה ע"ש, ובסקכ"ח ציין זאת גם על דין המחבר שם לענין שכר שכיר ע"ש, אלא שלכאורה צ"ע מדברי המחבר בעצמו בסעיף ד' הנ"ל שזה כטעם רוב הראשונים הנ"ל דלא כהרמב"ם כנ"ל ובאמת זה סותר לדבריו הנ"ל בב"י בדעת הרמב"ם, וגם צ"ע על הסמ"ע שהוא בעצמו בסקכ"ט כתב על דין המחבר שם בסעיף ט"ז לענין תשלומי מוציא שם רע שהטעם שאינו משמט הוא משום שאינו חוב של הלואה ע"ש, וזה טעם שני הנ"ל ולכאורה סותר לדבריו הנ"ל על דין הקפת החנות ושכר שכיר וצ"ע, אך על שיטת המחבר בעצמו כתב בפאת השולחן סי' כ"ט שצ"ל שחזר בו מדבריו בב"י ולמעשה סובר כטעם שני הנ"ל שרק חוב של הלואה השביעית משמטת ולא חוב אחר וחולק שם על הסמ"ע ע"ש, ועכ"פ שיטת הסמ"ע בזה צ"ע כנ"ל.

על כל פנים נתבאר דנקטינן להלכה שרק חוב שעל ידי הלואה השביעית משמטת וכ"כ המנ"ח במצוה תע"ז אות ו' ע"ש, ואף אי נימא שיש בזה מחלוקת ראשונים כנ"ל מ"מ כיון דקיי"ל שביעית בזמן הזה דרבנן אזלינן לקולא ואין שביעית משמטתו וכמש"כ הרא"ש במכות פ"א סי' ג' לענין תרי לישני שם בדין המלוה את חבירו לעשר שנים האם שביעית משמטתו או לא דכיון דשביעית בזה"ז דרבנן אזלינן לקולא ואין שביעית משמטתו ע"ש ובב"י שם משמ"כ בביאור דבריו שלכאורה קשה דהא בכל ספיקא דממונא אזלינן לקולא לנתבע וכאן יוצא שמחייבים את הנתבע דהיינו שאין השביעית משמטת את החוב ע"ש ובשו"ת דובב מישרים ח"ב סי' י' מש"כ בביאור דברי הב"י, ועכ"פ גם לענין ני"ד שייך ענין זה דאזלינן לקולא ואין השביעית משמטתו, ונמצא לענין הקפת החנות ושכר שכיר שאין שום חילוק בזה כנ"ל מהב"י אלא בכל אופן אין השביעית משמטתו מטעם שאינם חוב של מלוה, זולת בזקפן עליו במלוה כדתנן שם במשנה וע"ש ברמ"א סעיף י"ד שהביא שני דעות מה נקרא זקיפה במלוה.

ומעתה לענין נידון השאלה לגבי זכות קניה בחנות, נראה פשוט לפי כל הנ"ל שאין השביעית משמטתו משום שאינו חוב של הלואה ודומה לכל החיובים הנ"ל שאין השביעית משמטתם מטעם זה כנ"ל. (עכ"ל).

* מחבר הספר "גם אני אודך" ועוד

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלת יוסף אלימלך ממעיין צבי: שלום כבוד הרב וקיץ שופע בריאות! בבית הכנסת שבו אנו מתפללים אני נחשב לדמות תורנית, על אף שאינני רב באופן רשמי. בדרך כלל מכבדים אותי לברך ולספור בקול רם את ספירת העומר קודם הציבור כנהוג. דא עקא שבאחד מימי חול המועד, לצערי הרב, 'פספסתי' את תפילת מעריב וספירת העומר ולא נזכרתי בכך עד צאת הכוכבים ביום שלמחרת, ומשום כך, לפי ההלכה, איני יכול לספור מעתה את ספירת העומר עם ברכה. אם אני אסרב להתכבד מעתה בספירת העומר בבית הכנסת, הדבר יעורר חשד ואצטרך לגלות שפספסתי תפילת 'מעריב'. כתוצאה מכך, תיגרם לי בושה ותחושת מבוכה. האם יש פתרון למצב זה?

תשובה: אכן נפסק בשולחן ערוך[א] שמי ששכח יום אחד מלספור ספירת העומר ולא נזכר עד למחרת אחרי צאת הכוכבים לא יוכל לספור מעתה בברכה. כי יש לחוש לדעת הבעל הלכות גדולות[ב] שמעתה לא יוכל לקיים את מצוות ספירת העומר, שמצווה זו דורשת רצף ועקביות משום שכתוב בה 'תמימות', ומכיוון שלא ספר יום אחד לא סופר, דחסר ב'תמימות'. אומנם, מכיוון שהרבה ראשונים חולקים על דעתו, וסוברים שעל אף ששכח יום מלספור יכול להמשיך ולספור (עם ברכה), פסק השולחן ערוך שאותו אחד ששכח יום אחד לספור, ימשיך לספור את ספירת העומר דיש לחוש לדעת רוב הראשונים, אך ללא ברכה כי יש לחוש לדעת הבעל הלכות גדולות משום 'ספק ברכות להקל' ומשום שברכות

אינן מעכבות את קיום המצווה[ג].

אמנם בנידונך, שהדבר נוגע ל 'כבוד הבריות' **ואין** אפשרות להתחמק מכך, דן בשו"ת 'שבט הלוי'[ד] להתיר ולהמשיך לספור עם ברכה, ולסמוך על דעת רוב הראשונים החולקים על דעתו של ה'בעל הלכות גדולות' בפרט במקום 'כבוד הבריות'[ה].

אפשרות נוספת במקרה זה היא, לגשת לאחד ממתפללי בית הכנסת שיש לך קשר קרוב אליו ואין לך אי נעימות לגלות את אזנו ששכחת יום אחד מלהתפלל 'מעריב'..., ולבקש ממנו שבזמן ספירת העומר לא יברך את הברכה,אלא יצא ידי חובה בברכה שאתה תברך בעבורו, וכך תוכל לברך בציבור. אמנם פתרון זה תלוי במחלוקת הפוסקים האם יש באפשרותך להוציאו ידי חובה בברכה, שיש מקום לומר שאחר ששכחת יום אחד מלספור שוב אין אתה נחשב כ'בר חיובא' ואינך יכול להוציאו ידי חובה[ו].

א - סימן תפ"ט סעיף ח'.
ב - מובא בתוספות במסכת מנחות סו.
ג - וע"ע בתוס' במסכת מגילה כ: שמבואר שהיא גופא דעת הבה"ג להמשיך לספור ללא ברכה, ועמד על כך הגר"א בביאורו לשו"ע שם.
ד - ח"ג סימן צ"ו.
ה - וי"ע אם יש בכך היתר גם לדעת השו"ע סימן רט"ו שברכה לבטלה הוא איסור דאורייתא, וי"ע בשו"ת יביע אומר בתשובה לגבי ברכות 'פדיון הבן' היכא שהבן לא בכור והאב אינו יודע ומשם תמצא בארה.
ו - עיין מ"מ בעניין זה בפסקי תשובות סימן תפ"ט אות כ' ובהערות שם. ויש להעיר שייתכן שיש מהמתפללים שגם שכחו יום אחד מלספור ולכן רוצים הם לצאת בברכת השי"ץ, ואם נאמר ששי"ץ ששכח יום אחד הוא לא בר חיובא א"כ לא יכול להוציאם ומפסידם? אמנם זה אינו דממ"נ אם אין הלכה כבה"ג א"כ שפיר הוא בר חיובא במצווה, ואם הלכה כבה"ג א"כ שוב לא יכולים לספור ואין להם עניין לצאת בברכת השי"ץ כי לא מקיימים את המצווה ודו"ק (אלא"כ נאמר כשיטת הבה"ג לעיל הערה 3 וי"ע)

סיפור לשבת

"המחירים אצלי זולים יותר"

במסיבת סיום חג הפסח, בסעודה שלישית פרשת 'שמיני', דיבר הגר"י זילברשטיין שליט"א על הפסוק בפרשה זו, 'וידום אהרן', כשאהרן הכהן שתק ולא דיבר מילה, למרות האסון הכבד שפקד אותו בהילקח שני בניו בעיצומה של השמחה הגדולה.

הרי ברור שמדובר במידה גדולה ועצומה של אהרן הכהן, שהיה מסוגל להיות בדממה, למרות גודל צערו ויגונו. זכורני, כאשר הגיע מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לנושא זה, האריך ביקרתה ויפעתה של המידה הזו, אבל ציין שאצל דוד המלך נאמר דבר גדול מזה.

והוא מה שאמר דוד 'למען יזמרך כבוד - ולא ידום', שלמרות כל הצרות והמכות שקיבל דוד המלך, הוא נשאר עדיין בשירתו ובזמרתו, 'ולא ידום'! אמונתו הגדולה של דוד, ובטחונו הרם באלוקי ישראל, הביאו לידי המדרגה הנישאה הזו שבכל מקרה, גם אם באו עליו שמחות ואירועים טובים, וגם אם ניחתו על צרות, קיים בנפשו את 'למען יזמרך כבוד - ולא ידום'!

ולאחר שדוד טבע את המידה הנאצלת הזו, הלכו יהודים רבים בעקבותיו, והאמונה שפיעמה בהם, אמונה עד כלות הנפש, הביאתם לידי כך שגם העגלון היהודי הפך לסמל של דבקות בה' אלוקי ישראל, ושום דבר לא הצליח לגזול ממנו את השמחה האמיתית.

גם יהודי פשוט היה עשוי ללא חת. ליסטים לא הפחידוהו, ופחזות-גזלנים לא הרתיעוהו. הוא ואלוקיו - ואין עוד. עם חיוך-השמחה התמידי על פניו, עם השק הריק שעל כתפיו, עם עומק הבטחון באלוקים חיים, כאשר בבוקר הוא יוצא עם לא-כלום, ובערב שב לא עם פרנסה של ממש... אבל החיוך השמח - שנבע מעמקי האמונה שבלבו - לא היה מש משפתיו...

חותם זה של שמחה היה סימן-ההיכר של כל יהודי. הדמויות הטיפוסיות של יהודי-העיירה - בים של חן ושמחה היו טבולות.

בגלי חום של רנן ועליזות היו מחוננות, ובשריוני-איתנים של אמונה ובטחון היו מזוינות - - -

אלה היו דמויות יקר, אשר אפילו אופל התהום השטני לא השכיל להאפיל על שמחתן - - -

ברצוני לספר, הוסיף הרב, 2 סיפורים מופלאים, שראיתי בהקדמת שו"ת 'רבי איסר יהודה', שהיה 'מופת הדור', והסיפורים בהקדמתו נסובים על אביו, רבי נחמיה, שהיה ראב"ד בריסק, בתקופה שקדמה לרבני בריסק לבית סולובייצ'יק.

רבי נחמיה לא השתכר מן הסתם מרבנותו ודיינותו, וכדי לכלכל את ביתו החזיקה אשתו בחנות בדים. האשה הצדקנית ניהלה את החנות, וכשהיתה נאלצת לשהות בביתה, הגיע בעלה הראב"ד לחנות, ומכר את הסחורה.

לימים, הגיע לעיר יהודי שהחליט גם הוא לפתוח חנות בדים, ועשה זאת בסמוך לחנותו של הראב"ד, וכדי למשוך את הלקוחות להגיע אליו הוזיל את מחירי הבדים בחנותו.

יום אחד הגיעה מרכבה הדורה ובה אנשי צבא לחנותו של רבי נחמיה, וביקשו להזמין כמות גדולה של בדים לחיילים. לא צריך להיות סוחר וותיק כדי להבין שהזמנה כזו, המגיעה מרשויות הצבא, היא הזמנה מכובדת וכדאית, ועשויה להביא רווחים רבים לבעלי החנות.

ראה בעל החנות המתחרה את הנעשה, ולחש לאנשי הצבא שהמחירים אצלו זולים יותר, ושכנעם להיכנס לחנותו. ואכן, הם עזבו את חנותו של הראב"ד ובאו לחנות המתחרה, וכשנוכחו לדעת שהמחירים אצלו מוזלים יותר, ביצעו אצלו את העסקה. מה היה עושה אדם מן הישוב במקרה כזה? - נוקט בכל האמצעים שברשותו על מנת להעמיד את הסוחר הנוכל הזה על מקומו. אבל רבי נחמיה שתק, ולא נקט בשום פעולה. וידום אהרן.

המשך בעמוד הבא...

למחרת קרה משהו. אנשי צבא הקיפו את החנות המתחרה וביקשו את בעליה. מה התברר? הסוחר המתחרה רימה את לקוחותיו מהצבא במידות הבדים, ומכר להם כמות פחותה יותר מזו שהזמינו, ושילמו עליה. הסוחר שהיה צפוי עתה לעונש כבד ביותר, ראה כי כלתה אליו הרעה, והתעלף במקום.

נחשוב לרגע: כיצד היתה צריכה להיות עתה הרגשתו של כל אדם אחר, אם היה נעשק על ידי הסוחר המתחרה? גם אם לא היה שמח במפלתו, אבל היה צופה במחזה בהנאה לא מבוטלת. לא כן?

עכשיו צריכים לשמוע מה עשה רבי נחמיה, ראב"ד בריסק. אלמלא היתה זו עדות של בנו, מחבר השו"ת, אי אפשר היה להאמין שבן־אנוש מסוגל להגיע למדרגה כזו. לרבי נחמיה היתה בחנותו מידה מדויקת שאושרה על ידי הממשלה, ושמה 'ארשין'. הוא נטל את המידה הזו, התגנב בחשאי אל חלון החנות המתחרה, והשליך את המידה הזו אל תוך החנות.

לאחר מכן התקרב אל הסוחר, ששכב עדיין על הקרקע כשהוא מעולף, ולחש לאוזנו שהשליך את ה'ארשין' אל תוך החנות, ועתה לא נותר לו אלא להצביע בפני חוקרי הצבא על המידה הזו, ולהוכיח להם את צדקתו.

וכך עשה. הסוחר קם מהרצפה, מצא את ה'ארשין', והגישה בפני החוקרים, תוך שהוא 'מוכיח' להם שהבדים שמכר לצבא נמדדו במידה זו. לחוקרים לא היתה ברירה אלא לעזוב את המקום ולומר לסוחר 'אתה נקי וישר'.

אי אפשר לתת לסיפור זה להתחמק לנו בין אצבעותינו... המסר שניתן להפיק ממנו הוא עצום! וכרוך במה שהקדמנו ואמרנו, שיהודי מאמין מביט על כל אירועי החיים הבאים עליו מתוך זמרה ושירה, וגם אם הוא מקבל מכות, כמו רבי נחמיה שגזלו ממנו לכאורה את פרנסתו, הוא ממשיך להתנהג כפי שציווהו בוראו, ומיטיב עם הבריות, גם אם מדובר בבריות שהתכוונו להרע לו.

להיטיב בצורה שכזו עם מי שגזל ביודעין את פרנסתי? איך מגיעים למדרגה כל כך גבוהה???

ואם לא די במעשה הנאצל הלזה, הזהיר רבי נחמיה את הסוחר המתחרה לבל יספר את המעשה לאיש. רק לאחר שנפטר הראב"ד לבית עולמו, סיפר הסוחר את המעשה, ופרסמו ברבים. ואכן, זכה רבי נחמיה לבן גדול בתורה, בעל מחבר הספר 'שו"ת רבי איסר יהודה', שגדולי דורו הכתירוהו בתארים 'מרנא ורבנא, הגאון מופת הדור', ועוד.

סיפור נוסף המובא בהקדמת השו"ת הנ"ל מדבר על כך שלבית דינו של ראב"ד בריסק רבי נחמיה הגיע פעם יהודי פשוט שהתבטא בזלזול כלפי הספר הקדוש 'חובת הלבבות', ואמר שבספר זה יש בדיחות...

השומעים רצו לנדות את היהודי הזה, בעוון ביזוי אחד מגדולי רבותינו, אבל כשהובא בפני בית דינו של הראב"ד הגיש לו רבי נחמיה את 'חובת הלבבות', וביקשו לקרוא ב'שער הבטחון'.

והנה, היהודי החל לקרוא ובמקום המילה 'בטחון' אמר 'בידחון'... עתה התברר שהוא לא התכוון כלל לבזות את המחבר, אלא לא ידע לקרוא היטב, וכשם שהפך את המלים הנ"ל, כך אמר שבחובת הלבבות יש 'בדיחות'...

אין ספק שרוח הקודש הופיעה בבית מדרשו של רבי נחמיה, וברצותו ללמד זכות על כל יהודי, זיכוהו מן השמים להגיע לחקר האמת. אם לא היה עושה זאת, היה עלול הנידוי לחול על בית הדין עצמו.

המשגיח הודה ל...גנב שגנב ממנו את הכסף

דוגמא נוספת לשירה ולזמרה הפוקדת את היהודי המאמין גם במצבים לא טובים, אפשר להביא מהסיפור המופלא שהובא בשיחתו של מרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א, ראש ישיבת פוניבז', והובא בעלון 'דרכי החיזוק', שם מצוטטת השיחה.

שמעתי, סיפר מרן ראש הישיבה שליט"א, מת"ח אחד שהיה מקורב מאד למרן המשגיח רבי יחזקאל לוונשטיין זצ"ל, שסיפר שראה דבר מיוחד אצל המשגיח, והוא, שהיה חושב כל הזמן מה אני חייב לעשות ברגע זה, ולא הסיח דעתו מכך.

וסיפר לי עוד הגה"צ רבי דוד זינגרביץ זצ"ל, שנכנס פעם אל המשגיח לעת זקנתו, כאשר כבר לא היה בכוחו לעלות לישיבה, ושאל אותו המשגיח מה אני חייב ומה אני יכול לעשות עכשיו. והשיבו רבי דוד בלשון הפסוק (תהלים קו, מג) "ויתבוננו חסדי שם", והוא מן המעלות העליונות שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (ג, יז) מעלת זכרון חסדיו, לזכור את החסדים שעשה עמו הקב"ה מנעוריו ועד עתה.

ואמר לו המשגיח, אכן, איזה חסד עשה עמי הגנב ההוא... וסיפר כי בילדותו התגורר בוורשה, והתייתם מאביו, והיה צריך לדאוג לפרנסת אמו האלמנה, והתחיל לשמש כשליח בחנות פרחים. הוא השתכר פרוטות מועטות, אבל במשך הזמן נאסף אצלו סכום גדול, וכבר חשב לפתוח עסק בעצמו ולהרוויח יותר, וגמר בלבו ביום ששי אחד, כי מיד לאחר השבת יפתח עסק חדש בעצמו.

ברם, באותו ערב שבת נכנס לבית המרחץ וכספו היה מונח

המשך בעמוד הבא...

בכיס בגדיו, וכשיצא מבית המרחץ ראה שנגנב ממנו הכל, וחשב והתבונן לעצמו, אם כן, הכסף אינו שווה כלום, שהרי זה עלול להיגנב, וכבר עדיף יותר לעסוק בתורה שעליה נאמר (משלי ג, יד) "כי טוב סחרה מסחר כסף".

המשגיח אכן עזב את הכל, ונסע ללומז'ה ללמוד תורה, ונתן לעם ישראל את המשגיח הגדול, שהרביץ תורה ומוסר בעם ישראל במשך עשרות שנים!

ואם כן, זה הוא החסד הגדול שאני זוכר ברגע זה, אמר רבי יחזקאל, שהשי"ת שלח את הגנב ההוא - - -

ואגב, ציין הרב שליט"א, שאלתי פעם את מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל על פירוש המלים שאומרים בתפילה, 'כולם אהובים, כולם ברורים, כולם גיבורים, כולם קדושים', וכו'. את הכל ניתן להבין, אך מה הפירוש במלים 'כולם ברורים'? - שאלתי.

ומו"ח תירץ ואמר, שהפירוש ב'כולם ברורים' הוא שהמלאכים יודעים בבירור מה עליהם לעשות ברגע זה לכבוד בוראם. והוא מעין ההנהגה של המשגיח זצ"ל, שהובאה לעיל, שהיה חושב כל העת מה אני חייב לעשות ברגע זה. ■

שביבים / שאול שיף

'גם כיום יש גילוי השכינה'

בשתי קהילות אירעו מקרים קשים של בנות ישראל שעשו את הדבר החמור ביותר, ונישאו לגויים רח"ל. הגבאים באותן קהילות שאלו את הגר"י זילברשטיין שליט"א, האם לאור המקרה הקשה והעובדה שהבנות נטשו את העם היהודי, עליהם לסלק את אבותיהן של הבנות הללו מבית הכנסת.

והנה, ראשי הקהילות סיפרו לנו שהיה הבדל בין שתי הבנות. האחת, פערה פיה נגד העם היהודי, ודיברה סרה בכל הקדוש והיקר; ואילו השניה עשתה את מה שעשתה, אבל לא דיברה דבר רע נגד היהדות והעם היהודי.

וחשבנו לומר, שהבת שדיברה נגד העם, יש לסלק את אביה מבית הכנסת, ואילו באשר לשניה לא צריך לעשות כן. וסמכנו יתדותינו על דברי הגמרא במסכת סוכה (דף נ"ו עמוד ב') שהביאה 'מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים. כשנכנסו יוונים להיכל, היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח, ואמרה לוקום לוקום עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל, ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק. וכששמעו חכמים בדבר, קבעו את טבעתה, וסתמו את חלונה, ויש אומרים משמרתו שוהה לבוא, ונכנס ישבב אחיו עמו, ושימש תחתיו', וכו'. הרי לנו שמפני שגם דיברה סרה במזבח, סילקו חכמים גם את אביה ממשמרת-העבודה שלו.

כשהצגתי את הדברים לפני גיסי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, הסכים לדבריי, שיש חילוק בין שתי הבנות. בשלב מסוים ניסיתי לחלק ולומר שיתכן שחז"ל החמירו במקרה הנ"ל משום שהיה זה בזמן שבית המקדש היה קיים, והיה גילוי שכינה, ולכן מי שמדבר נגד המזבח באופן בוטה כל כך, יש לסלקו מהעבודה. אבל כיום, יתכן שהדברים אחרת.

אבל גיסי טען ש'גם כיום יש גילוי שכינה בעם ישראל'! ונאים הדברים למי שאמרם - - - כי אכן בביתו של גיסי מרן שר התורה שליט"א רואים עד היום השראת השכינה.

"העיקר לא לעקם ולסרס מאמר חז"ל"

אשה מעוברת עשתה סקירת-מערכות והתוצאות גילו שעתיד להיוולד לה ילד עם פגמים. בני הזוג נחרדו, ובאו לקבל את ברכתו של מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א.

מרן הגר"ח פנה אל הבעל וברך אותו, שאם יגדל זקן, הילד יוולד בעז"ה ללא פגמים, והכל יבוא על מקומו בשלום. הבעל, כמובן, נשמע להוראת-הברכה, והחל לגדל זקן. לפני מספר שבועות הגיע רבינו המרא דאתרא הגר"י זילברשטיין שליט"א אל גיסו, ובישר לו שברכתו התקיימה, והילד אכן נולד ללא פגמים.

הצטחק הגר"ח ואמר: 'נו, אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך' - - -

כאשר הגר"י זילברשטיין 'התקומם' ואמר, שהגר"ח אינו מוגדר חלילה בהגדרה זו, סיפר הגר"ח סיפור לא-ידוע מהגאון רבי עקיבא איגר, הקשור למאמר חז"ל (במסכתות ברכות ומגילה) 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך'.

פעם, סיפר הגר"ח, הגיע יהודי אל הגרע"א וביקש שיברכו, והקדים ואמר (היהודי ההוא) להגאון, מתוך טעות, שהוא מבקש את הברכה מפני ש'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך'.

כאשר תפס היהודי את חומרת הדברים שיצאו מפיו, וחשש אולי יקפיד עליו רבי עקיבא איגר, אמר שהוא מפרש את מאמר חז"ל זה בצורה אחרת. דהיינו, כשאתה מברך אדם הדיוט, לא תהיה ברכה זו קלה בעיניך, כי גם איש הדיוט זקוק לברכה... בכך ביקש לפייס את דעת הגרע"א.

אמר לו הגאון זצ"ל: 'אם הינך רוצה לפייס את דעתי על ידי סירוס מאמר חז"ל, טעות בידך. עדיף כבר להשאיר את הפירוש כפי שהוא, ולומר שאני הדיוט, ואל תהי ברכתי קלה בעיניך; העיקר, לא לעקם ולסרס את מאמר חז"ל' - - -

שניים מפסקיו של מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל

12 לאחר לווייתו של מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל, ביום הראשון של חול המועד, נתן הרה"ג יצחק זילברשטיין שליט"א, המרא

דאתרא של רמת אלחנן, שיעור בבית המדרש של קהילת 'משכנות יעקב', והזכיר 2 דברים ששמע ממרן הגר"ש וואזנר זצ"ל.

אם לא התורה המנחמת אותנו, מי יכול היה לנחמנו לאחר פטירתו של מרן זצ"ל? - פתח הרב שליט"א את שיעורו. דברי התורה משמחי-הלב ששמענו ממרן הגאב"ד במשך השנים, מעודדים אותנו באבלנו ובשברוננו הגדול.

הרב שליט"א הזכיר שאלה שהציג בפני מרן הגאב"ד דזכרון מאיר זצ"ל. מעשה שהיה בבעל ואשה בעלי תשובה שתרמו הון עתק להקמת ארון קודש מפואר באחד מבתי הכנסת. לאחר שההיכל נקבע כבר בבית הכנסת, והכל עמד על מקומו בשלום, התברר שבעלי הנגריה וכל צוות העובדים שעשה את הארון משתייכים לכת מסיונרית מסוכנת, המסיתים ומדיחים את כלל ישראל, ומעבירה יהודים רבים על דתם ודעתם.

בני הזוג נחרדו מאוד, ובאו לשאול מה לעשות עם ארון הקודש, והאם ניתן להשאירו בבית הכנסת, או שמא צריך לנתצו ולשורפו כליל? מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל אמר לנו שאכן מדובר בפגם רציני, 'אבל אתן לך עצה כיצד לפתור את הענין', אמר.

אין דבר חמור יותר בהיכל ה' יותר מאתנן ומחיר-כלב, אמר הגאב"ד, ולמרות זאת אומרת הגמרא במסכת תמורה (דף ל' עמוד ב') 'הם ולא שינוייהן', דהיינו שאם שינה את האתנן ומחיר הכלב והביא אותם בשינוייהן, מותר.

לכן, גם במקרה זה, ציין מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל, אפשר לשנות ממעשי-ידיהם של המסיונרים הללו, ואז יהיה מותר להשאיר את ארון הקודש על תילו.

המשכתי לשאול, ציין הגר"י זילברשטיין, איזה שינוי הגאב"ד מציע לעשות בארון, ומרן זצ"ל אמר לשנות את גב הארון ולעשות ממנו כתר.

כמה ימים לאחר מכן הייתי אצל מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, וכששאלני 'מה חדש בבני ברק' (והתכוון איזה פסקים חדשים שמענו בבית מרן הגר"ש וואזנר), סיפרתי לו על השאלה של בני הזוג, ועל תשובתו של מרן, וגם על העצה שנתן להפוך את גב-הארון לכתר.

מרן הגרי"ש התלהב מהדברים, ואמר שהגר"ש וואזנר נתן את עצתו זו על פי דברי הגמרא במסכת עבודה זרה (דף מ"ד עמוד א') המספרת שבשעה שהכתירו את דוד למלך, הלבישוהו בכתר שהיה נתון בראשה של עבודה זרה, כמו שכתוב 'ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו'. וקבלה היתה בידינו שמי שהכתר הולמו, הוא הראוי להיות מלך על ישראל.

וכולם שואלים על הדבר, מה ראו על ככה לקחת את כתרה של עבודה זרה ולתיתה בראשו של דוד? והסביר מו"ח הגרי"ש אלישיב, שזה התיקון הגדול ביותר שאפשר לעשות בעולם; לקחת את העבודה הזרה ולהשתמש בה לדברי קדושה.

ולכן גם במקרה של ארון הקודש אמר מרן הגר"ש וואזנר לקחת את הגב שיוצר על ידי המסיונרים ולהופכו לכתר תורה.

***

באותו שיעור סיפר הגר"י זילברשטיין עובדה מרתקת שסיפר לו מרן ה'שבט הלוי' על מורו ורבו הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, מייסד ישיבת חכמי לובלין, שבאמצעותה תהיה לנו אפשרות להבין מי היה אותו גאון וצדיק, שזכה לייסד גם את מפעל הדף היומי בעם ישראל.

אהבתו של מורי ורבי לתלמידיו, היתה עצומה, סיפר הגאב"ד. אנו, תלמידיו, היינו לו כבניו. לב גדול, שופע-טוב ללא קץ, פעם בקרבו של הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל. גם אנו, תלמידי הישיבה, רחשנו לו כבוד בל-יתואר, וכאשר אירע ומי מאיתנו זכה לשרת את רבנו או לשוחח עמו ביחידות, היה זה יום חג עבורו.

יום הולדתו של הגר"מ שפירא היה בז' אדר. והנה, בהזדמן תאריך זה, העלה פעם אחד הבחורים רעיון מוצלח מאין כמוהו. בדחילו ורחימו הוא ניגש אל ראש הישיבה, ושאל אותו - בתעוזה לא פשוטה... - איזו מתנה ייאות לקבל היום מאת בחורי הישיבה לכבוד יום הולדתו.

והגאון השיב על-אתר: "תנו לי ש"ס"! הבחור חשב לרגע שראש הישיבה מעונין שירכשו עבורו בכסף את הש"ס, אבל רבי מאיר שפירא הבהיר מיד שהוא רוצה שכל בני הישיבה ישבו היום, ז' באדר, וילמדו את כל הש"ס ביום אחד! "כל אחד מ-300 הבחורים ייקח על עצמו ללמוד מספר דפים, ותסיימו ביחד את כל הש"ס" - - -

באותו יום, סיפר הרב וואזנר, רעדו אמות הסיפים בבנין הישיבה. איש לא קם ממקומו. הכל ישבו והתנועעו על מקומם ללא הרף, מתוך מאמץ להגיש לרבם האהוב את המתנה שביקש! ורבי מאיר שפירא עצמו, ישב גם הוא בהיכל הישיבה, עיניו בורקות משמחה ולבו גואה מאושר למראה ההתמדה הנוראה של כל הבחורים. אשרי העם שככה לו. בהגיע הלילה, סיימו הלומדים את דפיהם, והשמחה פרצה ועלתה על גדותיה. קשה לתאר זאת במילים, התבטא גאב"ד זכרון מאיר.

בהקשר לכך, נזכר עוד הגר"ש וואזנר, כי באותה תקופה היה בישיבה עילוי עצום, יוסף בוים שמו, שקיבל על עצמו לסיים באותו יום, ז' אדר, את כל מסכת בבא בתרא. 176 דפים ביום אחד!

כל היום ישב יוסף בוים על מקומו והתמיד ברציפות, ללא הפוגה. עיניו לא זזו מן הגמרא. לפתע, כאשר החל היום להחשיך, הבחינו חבריו כי הוא נעדר ממקומו. לאחר חיפוש מצאוהו עומד בחדרו, הגמרא בידו, והוא לומד בריכוז עצום, תוך שהוא מבקש מחבריו שיניחוהו לבדו, עוד כמה דקות. "נותרו לי עשרה דפים כדי לסיים את המסכת"...

אם אלו היו תלמידיו של רבי מאיר שפירא זצ"ל, סיים הגאב"ד דזכרון מאיר, נוכל לקבל מושג-מה על דמותו של ראש הישיבה, על שיעור קומתו הגבוהה, על גדלותו הרוחנית ממנה שאב את כוחו לדרבן 300 בחורים למשימה שכזו. גאון שכזה יכול היה לייסד את מפעל הדף היומי.

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net